

VU Research Portal

In memoriam prof. dr. H.A. Valkenburg

Vandenbroucke, J.P.; Hofman, A.; Bouter, L.M.

published in

Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde
2005

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Vandenbroucke, J. P., Hofman, A., & Bouter, L. M. (2005). In memoriam prof. dr. H.A. Valkenburg. *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, 149, 2529-2530.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

(VWS) in maart van dit jaar. Hij gaf toen aan dat hij grote moeite heeft met mensen, met name moslims, die om religieuze redenen geen orgaandonor willen zijn, maar wel een orgaan accepteren als zij er zelf een nodig hebben. De minister baseerde zich daarbij op onderzoek uit 2000, waaruit bleek dat betrekkelijk weinig allochtonen in het Donorregister staan. Volgens Milli Görüs-directeur Hacı Karacaer kunnen gelovige moslims wel degelijk orgaandonor zijn. Maar vaak zijn zij onbekend met de mogelijkheid van het afstaan van organen, alsook onwillend zich met dat onderwerp bezig te houden. 'Daar gaan we nu dus iets aan doen', aldus Karacaer.

Inzet van de voorlichting zal een videofilm zijn waarin moslims aan het woord komen van wie het leven gered is door een orgaantransplantatie. De videofilm zal na de vrijdagmiddagpreek vertoond worden. Het donorproject start nog dit jaar in 10 van de 22 Milli Görüs-moskeeën. De organisatie telt 30.000 leden, ongeveer 4% van de in Nederland wonende moslims.

Prijs vasculaire geneeskunde naar Harry Büller

De Nederlandse Vereniging voor Vasculaire Geneeskunde (NVVG) heeft dit jaar voor het eerst een toponderzoeker beloond voor zijn bijdrage aan de vasculaire geneeskunde. De prijs van 30.000 euro gaat naar prof. dr. Harry R. Büller als erkenning voor zijn wetenschappelijke bijdrage aan de ontwikkeling van zijn vakgebied. De prijs is 4 november uitgereikt tijdens het Najaarssymposium van de NVVG.

Samen met prof. dr. John J.P. Kastelein geeft Büller leiding aan de onderafdeling Vasculaire Geneeskunde van het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam, waar in totaal rond de honderd mensen werkzaam zijn. Terwijl het onderzoek van

Kastelein zich richt op hart- en vaatziekten, doen Büller en zijn team onderzoek naar de diagnostiek, etiologie, preventie en behandeling van veneuze trombose. Met name voor zijn verdiensten op het gebied van de diagnostiek en de behandeling van diep veneuze trombose en longembolie ontving Büller de prijs.

Al jaren publiceert de groep van Büller in toonaangevende medische tijdschriften, waaronder *The New England Journal of Medicine* en *The Lancet*. Daarnaast zijn er van zijn hand verschillende overzichtsartikelen verschenen. Ook publiceert hij regelmatig in het Tijdschrift. Zo beschrijft de recentste publicatie (2005;568-76) bijvoorbeeld de veiligste en de kosteneffectiefste strategie bij de diagnostiek van longembolie.

De NVVG gaat de prijs voortaan ieder oneven jaar uitreiken aan een onderzoeker die zich in bijzondere mate voor het vakgebied van de vasculaire geneeskunde heeft ingezet. Meer informatie over de nominatie voor de prijs is te vinden op de website van de NVVG (www.nvvg.net).

Eerste resultaat bevolkingsonderzoek longkanker

In oktober vond de eerste evaluatie plaats van het grootschalige proefbevolkingsonderzoek op longkanker, het zogenoemde Nederlands Leuven Longkanker Screenings Onderzoek (NELSON). Doel van dit onderzoek is na te gaan of de sterfte aan longkanker kan verminderen door screening met een multi-slice-CT-scan. Met deze techniek kan men longkanker opsporen nog voordat er klachten zijn.

Uit analyse van de resultaten tot nu toe blijkt dat 70% van de longkankers in een zeer vroeg en goed behandelbaar stadium ontdekt is, zo meldt het Universitair Medisch Centrum Groningen (7 oktober 2005).

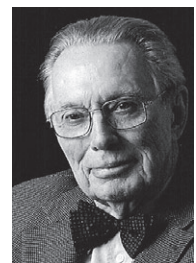
Aan het grootschalige proefbevolkingsonderzoek, een samenwerkingsverband tussen medische centra in Utrecht, Groningen, Leuven, Haarlem en Rotterdam, nemen inmiddels 16.000 personen deel (www.nelsonproject.nl). Het onderzoek is gestart in september 2003. Ruim 650.000 mannen en vrouwen tussen 50 en 75 jaar in de regio's Groningen, Drenthe, Utrecht, Haarlem, Amstelveen en Leuven hebben een vragen-

lijst toegestuurd gekregen over onder andere hun rookgedrag met het verzoek deze ingevuld te retourneren. Op grond van de antwoorden zijn mensen met een verhoogd risico op longkanker geselecteerd om deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk hebben 16.000 personen besloten mee te doen. Aan de deelnemers die roken, wordt ook een stoppen-met-rokenadvies gegeven. Veel van de 8000 deelnemers die voor een CT-scan geselecteerd zijn, hebben inmiddels de eerste screeningsronde gehad en zullen binnenkort worden opgeroepen voor een tweede ronde. De andere helft (8000) van de deelnemers vormt de controle-groep.

Longkanker is de meest voorkomende doodsoorzaak als gevolg van kanker in Nederland. Vaak is longkanker op het moment dat het ontdekt wordt al uitgezaaid naar andere delen van het lichaam en daardoor in 80% van de gevallen niet meer te opereren. Jaarlijks overlijden in Nederland 6500 mannen en 2300 vrouwen aan deze ziekte. Het NELSON-onderzoek is het enige grootschalige proefbevolkingsonderzoek op longkanker in Europa. Naar verwachting kan rond 2010 een definitieve uitspraak worden gedaan over het nut van deze screening.

F. Kievits
M.T. Adriaanse

PERSONALIA

In memoriam prof. dr. H.A. Valkenburg. – Op 1 maart 2005 overleed prof. dr. H.A. Valkenburg, een van de markantste grondleggers van de Nederlandse epidemiologie (foto: M.Arts).

Hans Anton Valkenburg werd op 6 februari 1925 geboren te Medan in het toenmalige

Nederlands-Indië. Zijn hele leven bleef hij zowel een 'Indische jongen' als een wereldburger. Na zijn repatriëring in 1946, volgend op een verblijf in een Japans kamp, kreeg hij zijn medische opleiding te Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Hij specialiseerde zich en promoveerde te Utrecht als internist op een nefrologisch onderzoek. Daarna werkte hij op de afdeling Infectieziekten en de afdeling Reumatologie te Leiden; hij verrichtte bevolkingsonderzoek naar streptokokkeninfecties en acuut reuma en specialiseerde zich ook nog in de microbiologie. Toen zijn interesse verschoof naar chronische aandoeningen ging hij meermaals voor opleiding naar het buitenland. Hij werd opgeleid door Cochrane in Wales en door Lawrence en Kellgren in Manchester, en nam aan de School of Public Health in Ann Arbor, Michigan, deel aan de 'Tecumseh population health study'. Terug in Nederland zette hij bevolkingsonderzoek op in kleine dorpen rond Tilburg en Utrecht.

Midden jaren zestig werd Valkenburg door Andries Querido gevraagd te komen werken aan de nieuwe medische faculteit te Rotterdam, eerst als docent statistiek, daarna als hoogleraar Epidemiologie, om getalsmatig denken te doceren aan dokters. Te Rotterdam begon een buitengewone bloeiperiode. Valkenburgs opleiding op diverse gebieden maakte hem tot een uiterst veelzijdig onderzoeker, in alle lijnen van de gezondheidszorg. De Nederlandse bevolkingsonderzoeken werden voortgezet, en een nieuw elan kwam met een grootschalig bevolkingsonderzoek te Zoetermeer, zijn woonplaats. Ook dat was karakteristiek: hij wilde onderzoek ónder en mét mensen doen. Toen er een beslissing genomen moest worden over de vloerbedekking van het nieuwe onderzoekscentrum, vroeg hij prompt de schoonmaakster om advies, want zij was het toch die de vloer zou moeten schoonmaken.

In de leerschool van Valkenburg te Rotterdam is een groot gedeelte van de huidige Nederlandse epidemiologen gevormd. Tegelijk bleef hij actief in de tropen. Eerst deed hij onderzoek naar infectieziekten en chronisch reuma in Nigeria en Liberia. Daarna keerde hij terug naar zijn geboorteland

Indonesië, alwaar hij snel vrienden maakte en onderzoek opzette. Voor jonge artsen uit die landen had hij een zwak: hij wilde aan hen de schoonheid van de wetenschap tonen zoals hij die zelf had ervaren. Uiteindelijk heeft hij in vier continenten bevolkingsonderzoek uitgevoerd. Na meer dan twintig jaren Rotterdam liet hij het roer over aan de jongere garde, en de laatste jaren van zijn wetenschappelijke carrière zette hij zich in voor het onderzoek in de extramurale geneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Valkenburgs promovendi herinneren zich hem als een man die altijd verraste, die steeds met nieuwe oplossingen kwam, die een superieur inzicht had in de wereld om hem heen – ook in de ziel van de promovendus –, en die veel over zichzelf vertelde, maar uiteindelijk toch niet goed te kennen was. Dat kwam alleen al door zijn vele interesses buiten de geneeskunde: muziek, fysica en literatuur. Zijn grootste gave was dat hij zichzelf en anderen zonder passie kon analyseren, als ware hij een buitenstaander; zodoende kwam hij tot een afgewogen oordeel. Hetzelfde deed hij in de laatste maanden van zijn leven, toen de fatale diagnose duidelijk werd. Hij wist hoe hij ervoor stond, liet dat duidelijk merken en liet ook weten dat hij iedereen nog een keer wilde zien. Een van zijn Indonesische promovendi is speciaal daarvoor onmiddellijk naar Nederland gekomen. Valkenburg leeft voort, zowel in zijn eigen kinderen als in zijn wetenschappelijke nazaten: meer dan 45 promovendi en de vele hoogleraren in epidemiologie, reumatologie en microbiologie die door hem werden gevormd.

J.P.Vandenbroucke
A.Hofman
L.M.Bouter

Leiden, september 2005

In memoriam prof.dr.W.K.van Dijk. – Op 31 augustus 2005 overleed prof.dr.W.K.van Dijk, oud-hoogleraar Psychiatrie. Hij werd 81 jaar.

Wybe Kuno van Dijk werd in 1924 geboren op Sumba (Indonesië). Hij studeerde geneeskunde in Utrecht, deed in 1951 arts-examen en begon vervolgens zijn psychiatrisch-neurologische opleiding in Groningen, bij Kraus en Droogleeve Fortuyn. In 1956 werd Van Dijk ingeschreven als zenuwarts; nog datzelfde jaar werd hij wetenschappelijk ambtenaar aan de Rijksuniversiteit Groningen, chef de clinique van de afdeling Psychiatrie van het Academisch Ziekenhuis Groningen en consulent bij het Gereformeerd Bureau voor Huwelijks- en Gezinsmoeilijkheden. In 1958 werd hij tevens medisch directeur van het Sanatorium voor Alcoholisten Hoog-Hullen te Eelde. Tezeldertijd begon Van Dijk zijn psychoanalytische opleiding; in 1976 werd hij gewoon lid van de Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse. In 1963 promoveerde hij cum laude bij Baan, opvolger van Kraus, op het proefschrift *Psychopathologische en klinische aspecten van de psychogene psychose*. Kort hierna volgde hij Baan op als hoogleraar Psychiatrie, een functie die hij 22 jaar heeft bekleed. In 1980 werd Van Dijk benoemd tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Van Dijk was een man van de synthese; hij gaf in woord en daad ruimte aan de verschillende invalshoeken van de psychiatrie, in de traditie van zijn leermeesters Rümke (in Utrecht) en Kraus. In zijn medisch model (*Het medisch model in sociale context*, 1973) trachtte hij de biologische, sociologische en psychologische/psychotherapeutische wijzen van zien te integreren. In het huis van Van Dijk waren vele woningen. Hij trok een